

Forfaldsæstetik

Kan der være tvivl om nytteværdien ved at bringe socialpornografiske sekvenser i tv, er der til gengæld ingen tvivl om underholdningsværdien. Den er helt i top. Det er godt tv, når folk flipper ud, lyver, stjæler, stikker sig i armen, bryder sammen og er bevidstløse. Den slags scener kan højne seertallene for enhver dokumentarudsendelse. Men det er samtidig et af de kritikpunkter, som man kan rejse mod de socialpornografiske sekvenser i udsendelserne: at hensynet til seertal og underholdningsværdi vejer tungere end hensynet til de marginaliserede og deres problemer.

Det er ikke kun ved indtrængen i privatlivet, at de marginaliserede hovedpersoner er udsat for socialpornografiske overgreb. Mange dokumentarudsendelser betjener sig i passager af en kameraføring, der har karakter af visuel befamling af hovedpersonernes kroppe. Det er tilfældet, når kameraet med åbenlys fascination zoomer ind på sårddannelser, snavsede fingre, dårlige tænder og andre misligholdte kropsdele. Her gøres de medvirkendes kroppe - formentlig uden deres vidende - til forfalds-æstetiske objekter lidt på samme måde, som da Christian Lemmerz med sin udstilling på Esbjerg Kunstmuseum satte fokus på den foruroligende skønhed, der knytter sig til kød i forrådnelse.

På overfladen kan de visuelle befamlinger tage sig meget uskyldige ud, fordi der er tale om korte billedsekvenser, som kan være lette at overse. Men selv den mindste befamling er alt andet end uskyldig. Derfor er det også trist, at den form for kameraføring har bredt sig. Eksempelvis bragte en nyhedsudsendelse et interview med en kvinde, der fortalte, at hun ikke skulle holde juleaften, fordi den var blevet sparet væk på det sociale værested, hvor hun plejede at fejre højtiden. Midt i interviewet med kvinden klipper man så, helt umotiveret, til et nærbillede af hendes nikotinfingre.

Og så er det, at man som tv-seer må spørge: Hvad i himlens navn skulle det lille klip gøre godt for? Har det klip overhovedet nogen relevans for historien om kvinden, hvis juleaften blev sparet væk? Vel har det ej. Sådan et klip højner blot indslaget underholdningsværdi, fordi seerne tilbydes en lystblandet skrækoplevelse ved synet af en gennemtæret nikotinfinger.

Den ansvarlige journalist for indslaget vil nok sige, at nikotinfingre er et karakteristika ved mange socialt marginaliserede, og at klippet derfor var relevant nok. Hertil er der bare at sige: sludder og vrøvl. Nikotinfingre er også karakteristiske for det meste af kongefamilien, Poul Schlüter og mange andre gode borgere. Men deres fingre får vi aldrig set i tilsvarende nærbilleder. For der står respekt om kongefamilien, Schlüter og den gode borger. Derfor vover kameraet ikke at befamle deres kroppe på samme taktløse måde.

Helt anderledes forholder det sig med kvinden i indslaget. Hende har man ingen respekt for. Hun er kasteløs. Hun klager ikke til pressenævnet. Hun er med andre ord det perfekte journalistiske byttedyr. Derfor kan kameraet frit befamle hendes krop. Derfor kan tv-folkene gøre med hende, hvad de vil. Og det er netop den klassechauvinistiske præmis for alt socialpornografisk tv, at man kan filme og udstille marginaliserede mennesker med en taktløshed og brutalitet, man aldrig ville vove at udvise over for mere ressourcestærke borgere.

Kilde: Uddrag af debatindlæg af antropolog Max Pedersen i magasinet Ekko #23, gengivet på ekkofilm.dk, d. 11. sep. 2004: <https://www.ekkoilm.dk/artikler/socialpornografi-og-mediealfonser/>.